

Sytuacja na rynku kredytowym
wyniki ankiety do przewodniczących
komitetów kredytowych

II kwartał 2004

Podsumowanie wyników ankiety

- W I kwartale 2004 r. **zaostrzone zostały kryteria i warunki udzielania kredytów dla przedsiębiorstw**; w przypadku kredytów **dla gospodarstw domowych** nieznacznie przeważał odsetek banków, które **złagodziły kryteria i warunki udzielania kredytów**
- Nastąpił **wzrost popytu na kredyty dla przedsiębiorstw**, w szczególności w sektorze dużych przedsiębiorstw i na kredyty krótkoterminowe w sektorze małych i średnich przedsiębiorstw
- Głównymi przyczynami zmian popytu na kredyty dla przedsiębiorstw był **wzrost zapotrzebowania na finansowanie inwestycji i aktywów obrotowych** w związku z ożywieniem gospodarczym
- Banki odnotowały silny **wzrost popytu na kredyty dla gospodarstw domowych**, w szczególności na kredyty mieszkaniowe
- **Wzrost popytu na kredyty mieszkaniowe** wynikał w dużej mierze z oczekiwanego wzrostu cen nieruchomości w wyniku zmiany stawki VAT po 1 maja 2004 r.
- Większość banków przewidywała **wzrost popytu na kredyty w II kwartale 2004 r.**, zarówno w sektorze przedsiębiorstw jak i gospodarstw domowych. Oczekiwany jest szczególnie silny wzrost popytu na kredyty mieszkaniowe.

Syntetyczne wyniki ankiety

Ankieta została przeprowadzona na przełomie marca i kwietnia 2004 r. wśród 24 banków, których łączny udział należności od przedsiębiorstw i gospodarstw domowych w portfelu sektora bankowego wynosi 78,7%.

Agregacja danych, które posłużyły do prezentacji wyników polegała na policzeniu ważonych struktur procentowych odpowiedzi oraz procentu netto, czyli różnicy między strukturami obrazującymi przeciwne tendencje. Szczegóły dotyczące metodologii obliczeń przedstawiono w załączniku nr 1.

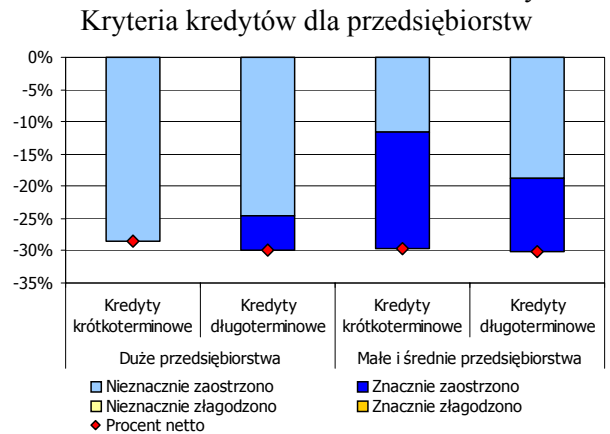
Poniżej przedstawiono **tendencje** w zakresie stosowanej przez banki polityki kredytowej oraz kształtowanie się popytu w I kwartale 2004 r., jak również przewidywania banków na II kwartał 2004 r.

Przedsiębiorstwa

W I kwartale 2004 r. **żaden bank nie złagodził kryteriów przyznawania kredytów dla przedsiębiorstw**. W obu kategoriach kredytów zarówno dla dużych jak i małych i średnich przedsiębiorstw odsetek banków, które zaostrzyły kryteria, był podobny, chociaż nieco silniej zaostrzano kryteria dla małych i średnich przedsiębiorstw (zob. wykres 1). W porównaniu z IV kwartałem 2003 r. nasiliła się tendencja do zaostrzania kryteriów przyznawania kredytów krótkoterminowych dla dużych przedsiębiorstw, natomiast kryteria przyznawania kredytów długoterminowych dla małych i średnich przedsiębiorstw były zaostrzane rzadziej.

Najczęściej zaostrzano warunki dotyczących wymaganych zabezpieczeń i skracano maksymalny okres kredytowania (zob. wykres 2). Warunki te zaostrzano częściej niż w poprzednim kwartale, natomiast tendencja do zaostrzania pozostałych warunków przyznawania kredytów była słabsza.

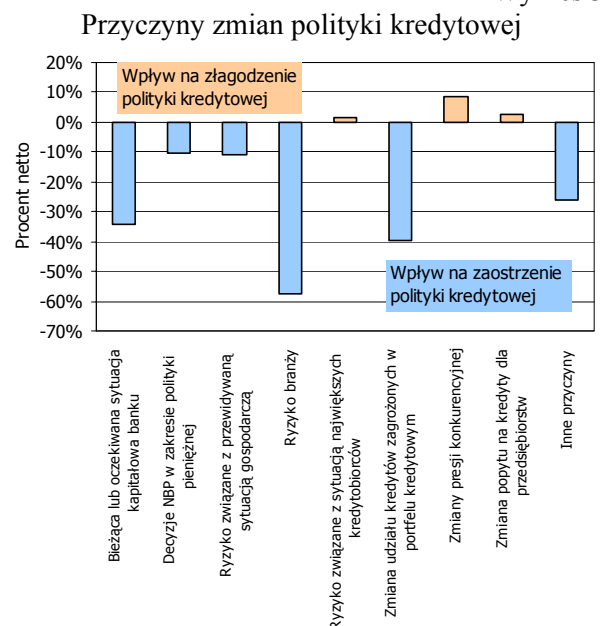
Wykres 1

Wykres 2

Wykres 3

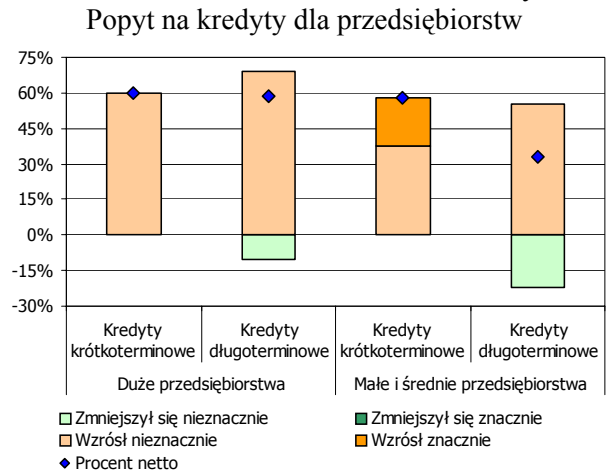

Podobnie jak w poprzednim kwartale czynnikami, które w największym stopniu przyczyniły się do zaostrzenia kryteriów i warunków udzielania kredytów, był wzrost ryzyka związanego z kredytowaniem niektórych branż i wzrost udziału kredytów zagrożonych w portfelu kredytowym (zob. wykres 3). Wpływ tych czynników zmniejszył się nieznacznie w porównaniu z poprzednim okresem, wzrósł natomiast wpływ bieżącej i oczekiwanej sytuacji kapitałowej banku. Banki rzadziej niż w poprzednim okresie wskazywały na ryzyko związane z przewidywaną sytuacją gospodarczą i sytuacją największych kredytobiorców jako przyczyny zaostrzenia kryteriów przyznawania kredytów.

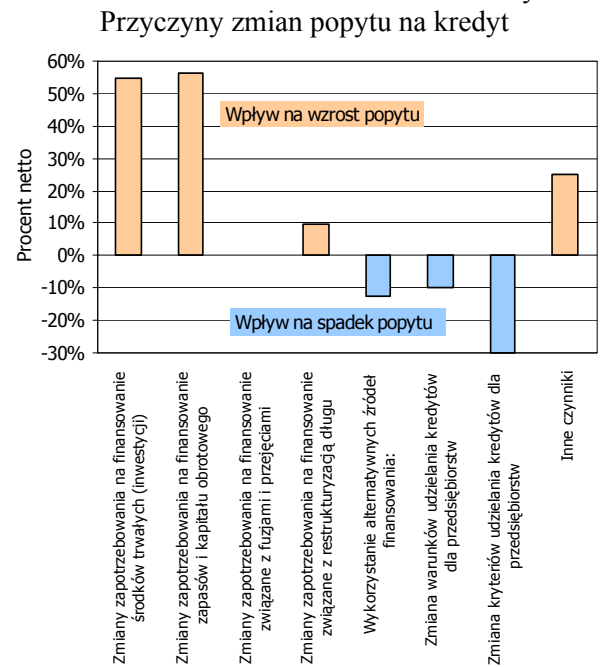
Większość banków zanotowała **wzrost popytu na kredyty dla przedsiębiorstw** w szczególności ze strony dużych przedsiębiorstw oraz ze strony małych i średnich przedsiębiorstw na kredyty krótkoterminowe (zob. wykres 4). Żaden bank nie zanotował spadku popytu na kredyty krótkoterminowe. W porównaniu z poprzednim kwartałem najbardziej wzrósł popyt na kredyty dla dużych przedsiębiorstw, natomiast spadł nieco na kredyty długoterminowe dla małych i średnich przedsiębiorstw.

Zdaniem banków dla wzrostu popytu najbardziej przyczynił się **wzrost zapotrzebowania na finansowanie zasobów i kapitału obrotowego oraz wzrost zapotrzebowania na finansowanie inwestycji** (zob. wykres 5). Wśród innych przyczyn wzrostu popytu na kredyty w sektorze przedsiębiorstw banki wymieniały również wzrost zamówień i wzrost optymizmu przedsiębiorców. Na spadek popytu oddziaływało zaostrzenie kryteriów udzielania kredytów, a wpływ innych czynników był znikomy. Wyniki ankiety wyraźnie pokazują, że obecny wzrost popytu na kredyty dla przedsiębiorstw jest związany z przyspieszeniem wzrostu gospodarczego w I kwartale 2004 r. W porównaniu do poprzedniego kwartału zwiększył się wpływ wymienionych czynników na wzrost popytu, zmniejszył się natomiast wpływ czynników związanych z wykorzystaniem alternatywnych źródeł finansowania, które w IV kwartale 2003 r. oddziaływały na spadek popytu.

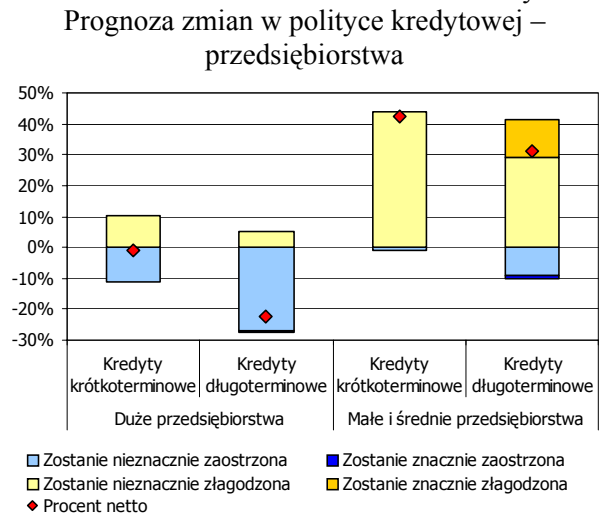
Wykres 4

Wykres 5

Wykres 6

Banki przewidywały złagodzenie polityki kredytowej dla małych i średnich przedsiębiorstw II kwartale 2004 r. (zob. wykres 6). W sektorze dużych przedsiębiorstw nieco większy odsetek banków przewidywał zaostrożenie polityki kredytowej na kredyty długoterminowe. Dla kredytów krótkoterminowych w tym sektorze średni wpływ zmian polityki kredytowej będzie neutralny. Jednocześnie większy odsetek banków przewidywał brak zmian w polityce kredytowej w sektorze dużych przedsiębiorstw niż w sektorze małych i średnich przedsiębiorstw. W porównaniu do przewidywań zmian polityki kredytowej z poprzedniego kwartału zmniejszył się odsetek banków deklarujących zaostrożenie polityki kredytowej w szczególności w sektorze małych i średnich przedsiębiorstw i zwiększył odsetek banków przewidujących złagodzenie polityki kredytowej w tym sektorze.

Prawie wszystkie banki przewidują wzrost popytu na kredyt w sektorze małych i średnich przedsiębiorstw, przy czym silniejszy wzrost popytu jest oczekiwany na kredyty krótkoterminowe (zob. wykres 7). Żaden z banków nie przewidywał spadku popytu na kredyty w sektorze dużych przedsiębiorstw i znaczący odsetek przewidywał wzrost popytu. Banki oczekują w tym sektorze silniejszego wzrostu popytu na kredyty długoterminowe niż krótkoterminowe.

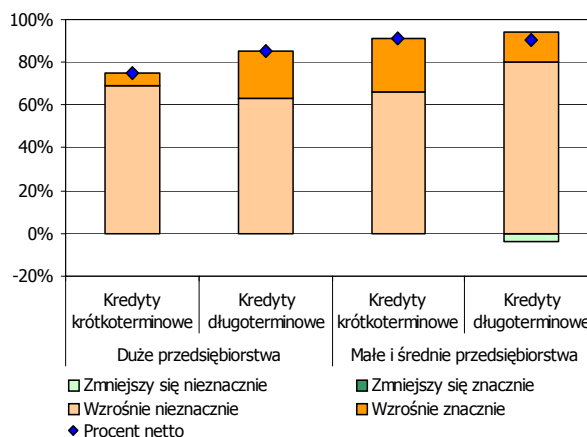
W porównaniu do przewidywań z poprzedniego kwartału zmniejszył się odsetek banków przewidujących brak zmian popytu i zwiększył odsetek banków oczekujących nieznacznego wzrostu popytu w sektorze dużych przedsiębiorstw oraz znacznego wzrostu popytu w sektorze małych i średnich przedsiębiorstw. Wyniki ankiety potwierdzają, że banki oczekiwały dalszego zwiększenia zapotrzebowania na finansowanie przedsiębiorstw kredytami.

Gospodarstwa domowe

W I kwartale 2004 r. w większości banków zmieniono kryteria przyznawania kredytów mieszkaniowych dla gospodarstw domowych. Odsetek banków, które za-

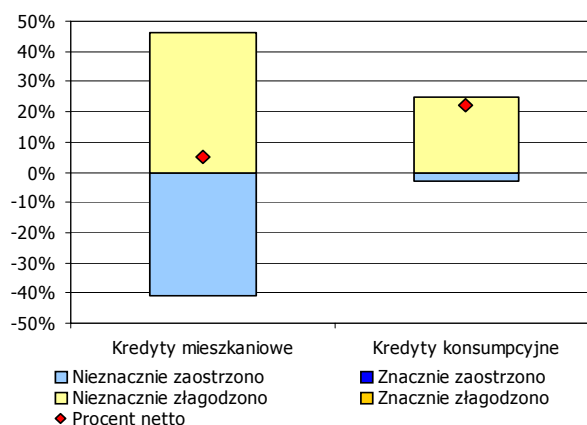
Wykres 7

Popyt na kredyty dla przedsiębiorstw – prognoza

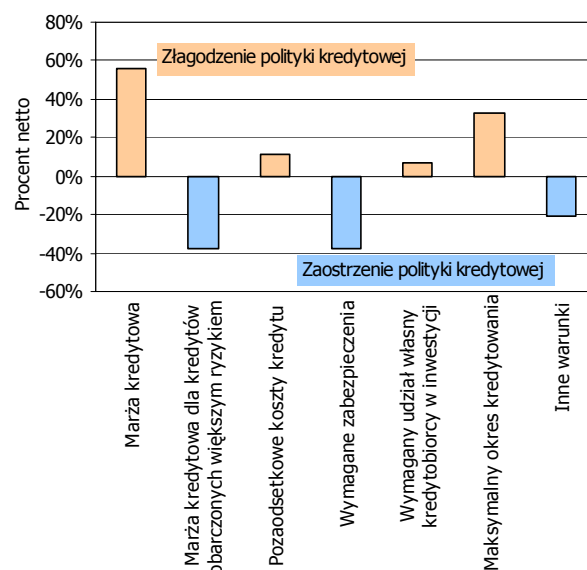
Wykres 8

Kryteria kredytów dla gospodarstw domowych

Wykres 9

Warunki przyznawania kredytów mieszkaniowych

ostrzyły kryteria był zbliżony do odsetka banków, które złagodziły kryteria (zob. wykres 8). **W przypadku kredytów konsumpcyjnych większość banków nie zmieniła kryteriów. Pozostałe banki, które zmieniły kryteria częściej nieznacznie je złagodziły niż zaostrzały.** W porównaniu do poprzedniego kwartału znacząco wzrósł odsetek banków deklarujących zmianę kryteriów przyznawania kredytów mieszkaniowych i nieznacznie spadł odsetek banków, które złagodziły lub zaostrzyły kryteria przyznawania kredytów konsumpcyjnych.

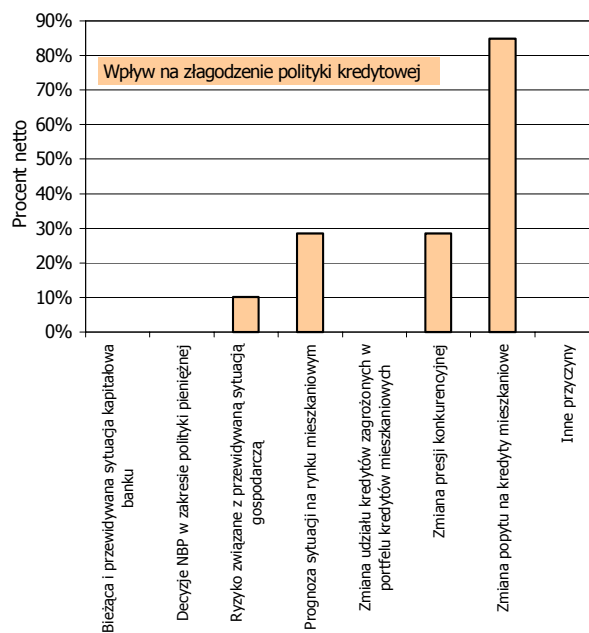
Banki, które zmieniły warunki przyznawania kredytów mieszkaniowych najczęściej zmniejszyły marżę kredytową (jednocześnie jednak zwiększano marżę kredytową dla kredytów obarczonych większym ryzykiem), **zwiększały maksymalny okres kredytowania i zwiększały wymagania dotyczące zabezpieczeń** (zob. wykres 9). W porównaniu do poprzedniego kwartału zwiększył się wpływ wszystkich z wymienionych czynników na zmianę warunków przyznawania kredytów mieszkaniowych.

Wśród czynników, które wpłynęły na złagodzenie polityki kredytowej w odniesieniu do kredytów mieszkaniowych banki wymieniały najczęściej wzrost presji konkurencyjnej ze strony innych banków uniwersalnych i hipotecznych oraz wzrost popytu na kredyty mieszkaniowe (zob. wykres 10). Wśród najważniejszych czynników, które wpływały na zaostrzenie polityki kredytowej wymieniono prognozowany wzrost udziału kredytów zagrożonych w portfelu kredytów mieszkaniowych i prognozowaną sytuację na rynku mieszkaniowym (wzrost cen nieruchomości). W porównaniu do poprzedniego kwartału zmniejszyła się presja konkurencyjna ze strony innych banków i zwiększył się wpływ zmiany popytu na kredyty mieszkaniowe i oczekiwanej sytuacji na rynku mieszkaniowym na zmiany polityki kredytowej w tym segmencie rynku.

Banki, które zmieniły kryteria przyznawania kredytów konsumpcyjnych najczęściej wydłużały maksymalny okres kredytowania i zmniejszyły wymagania odnośnie zabez-

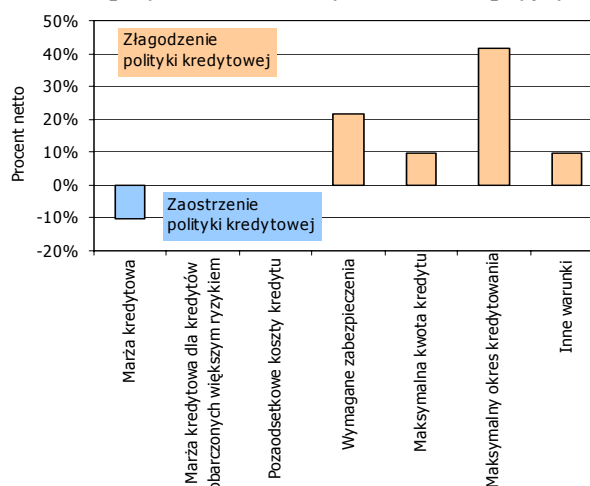
Wykres 10

Przyczyny zmian polityki kredytowej – kredyty mieszkaniowe

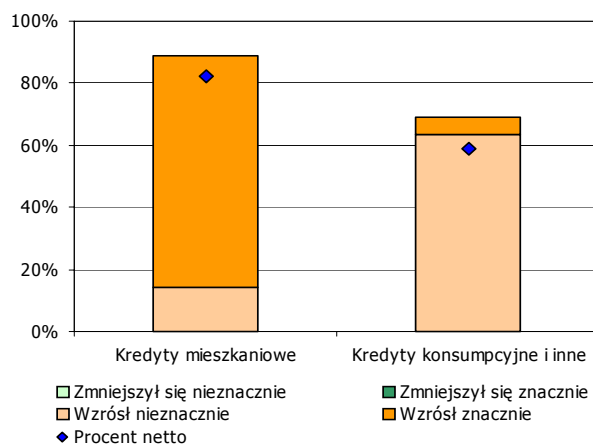
Wykres 11

Warunki przyznawania kredytów konsumpcyjnych

Wykres 12

Popyt na kredyty dla gospodarstw domowych

pieczeń kredytów (zob. wykres 11).

Wśród przyczyn zmian polityki kredytowej w odniesieniu do kredytów konsumpcyjnych wymieniano czynniki zewnętrzne, najczęściej: wzrost presji konkurencyjnej ze strony innych banków i niebankowych instytucji finansowych oraz wzrost popytu na kredyty konsumpcyjne (zob. wykres 13). W porównaniu do poprzedniego kwartału wzrósł wpływ tych czynników na zmianę polityki kredytowej, nieznacznie wzrosło również ryzyko związane przewidywaną sytuacją gospodarczą kraju.

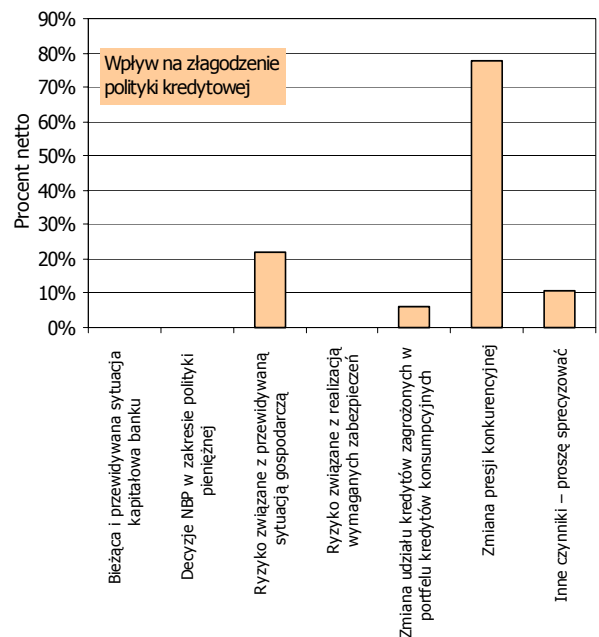
W I kwartale 2004 r. zwiększył się popyt na kredyty dla gospodarstw domowych zarówno w segmencie kredytów mieszkaniowych jak i konsumpcyjnych (zob. wykres 12). Jednak wzrost popytu na kredyty mieszkaniowe był zdecydowanie silniejszy niż na kredyty konsumpcyjne i inne. W porównaniu do poprzedniego kwartału większy odsetek banków deklarował nieznaczny wzrost popytu na kredyty konsumpcyjne. Jednocześnie zwiększył się znacząco odsetek banków, w których popyt na kredyty zwiększył się znacznie.

Popyt na kredyty mieszkaniowe wzrósł głównie ze względu na oczekiwany wzrost cen nieruchomości. Wśród innych czynników banki wymieniały również złagodzenie polityki kredytowej i poprawę sytuacji ekonomicznej gospodarstw domowych (zob. wykres 14). Z kolei zaostrzenie kryteriów udzielania kredytów to czynnik, który oddziaływał na zmniejszenie się popytu na kredyty mieszkaniowe. W ocenie banków w porównaniu do poprzedniego kwartału wzrosło znaczenie wymienionych czynników na zmianę popytu.

Najważniejsze przyczyny wzrostu popytu na kredyty konsumpcyjne to zwiększenie zapotrzebowania na finansowanie zakupu dóbr trwałego użytku i złagodzenie warunków i kryteriów udzielania kredytów konsumpcyjnych przez banki (zob. wykres 15). Wpływ tych czynników umocnił się w porównaniu do poprzedniego kwartału. Jednocześnie zmniejszyła się presja konkurencyjna ze strony innych banków, co również oddziaływało pozytywnie na popyt na kredyty

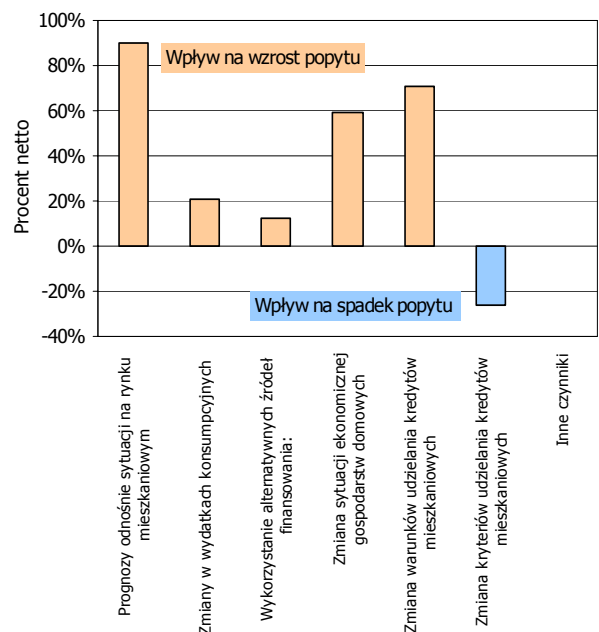
Wykres 13

Przyczyny zmian polityki kredytowej – kredyty konsumpcyjne

Wykres 14

Przyczyny zmian popytu na kredyty mieszkaniowe

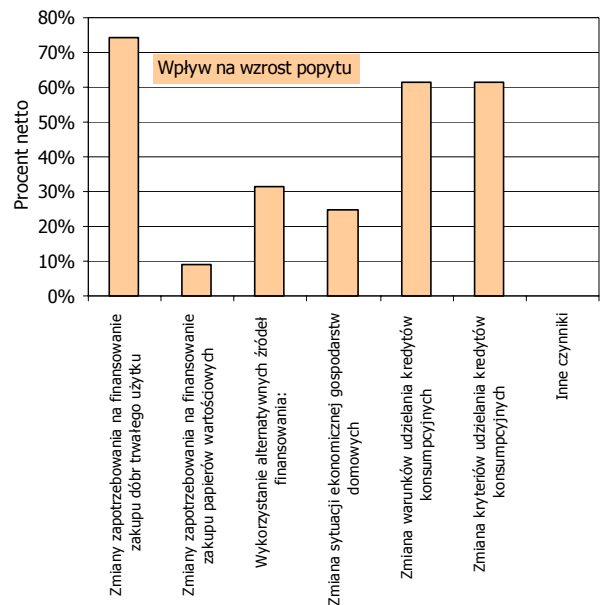
konsumpcyjne.

W II kwartale 2004 r. w większości banki nie przewidywały zmian w polityce kredytowej zarówno w odniesieniu kredytów mieszkaniowych jak i konsumpcyjnych. Wśród banków, które oczekują zmian w polityce kredytowej nieznacznie przeważają te, które zamierzają złagodzić kryteria i warunki udzielania kredytów (zob. wykres 16).

W II kwartale 2004 r. oczekiwany jest również silny wzrost popytu na kredyty dla gospodarstw domowych (zob. wykres 17). Banki spodziewają się, że wzrost popytu na kredyty mieszkaniowe będzie nieco silniejszy niż na kredyty konsumpcyjne. W porównaniu z poprzednim kwartałem zwiększył się znacząco odsetek banków, które oczekiwały znacznego wzrostu popytu w obu segmentach rynku.

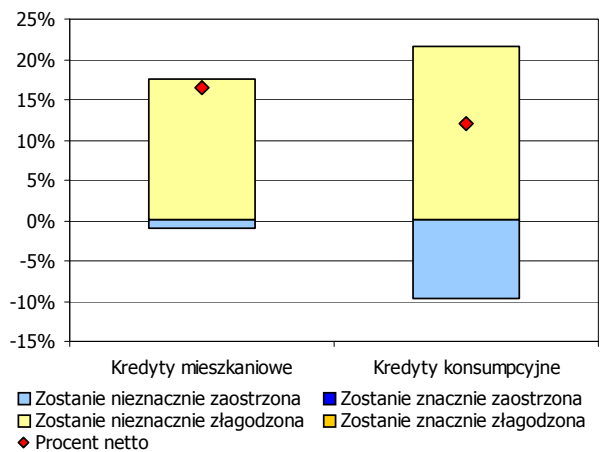
Wykres 15

Przyczyny zmian popytu na kredyty konsumpcyjne

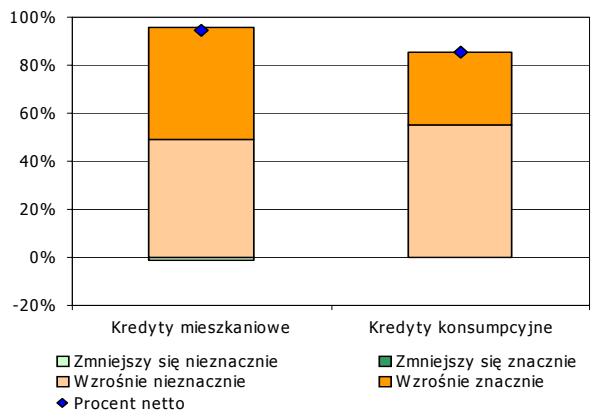
Wykres 16

Prognoza zmian w polityce kredytowej – gospodarstwa domowe

Wykres 17

Popyt na kredyty dla gospodarstw domowych – prognoza

Załącznik 1
Metodologia

Wyniki ankiet prezentowane są w postaci struktur, tzn. odsetka banków, które wybrały daną opcję odpowiedzi na poszczególne pytania. Odpowiedzi banków są wazone udziałem danego banku w segmencie rynku, którego dotyczy pytanie. Ważenie odpowiedzi poszczególnych podmiotów jest często stosowanym rozwiązaniem przy opracowywaniu wyników ankiet typu jakościowego¹.

Znaczenie poszczególnych banków w danym segmencie rynku reprezentują udziały należności danego banku w należnościach wszystkich 24 banków, które odpowiedziały na ankietę, w rozbięciu na poszczególne kategorie należności. Poniższa tabela prezentuje segment rynku, którego dotyczą poszczególne pytania i kategorię należności, która posłużyła do obliczenia udziałów poszczególnych banków w danym segmencie rynku.

Tabela 1
**Segment rynku i odpowiadająca mu kategoria należności
uwzględniona przy liczeniu wag**

Nr pytań	Segment rynku	Kategoria należności
1, 4, 6, 7	Kredyty krótkoterminowe dla przedsiębiorstw	Należności od przedsiębiorstw i spółek państwowych, przedsiębiorstw i spółek prywatnych oraz spółdzielni i przedsiębiorców indywidualnych o pierwotnym terminie realizacji do 1 roku łącznie z rachunkiem bieżącym
	Kredyty długoterminowe dla przedsiębiorstw	Należności od przedsiębiorstw i spółek państwowych, przedsiębiorstw i spółek prywatnych oraz spółdzielni i przedsiębiorców indywidualnych o pierwotnym terminie realizacji powyżej 1 roku
2, 3, 5	Kredyty dla przedsiębiorstw ogółem	Należności ogółem od przedsiębiorstw i spółek państwowych, przedsiębiorstw i spółek prywatnych oraz spółdzielni i przedsiębiorców indywidualnych
8, 9, 10, 13, 14, 16, 17	Kredyty mieszkaniowe dla gospodarstw domowych	Kredyty mieszkaniowe dla osób prywatnych
8, 11, 12, 13, 15, 16, 17	Kredyty konsumpcyjne i inne dla gospodarstw domowych	Należności ogółem od osób prywatnych pomniejszone o kredyty mieszkaniowe dla osób prywatnych

Uwaga: Wszystkie kategorie należności dotyczą rezydentów. W przypadku przedsiębiorstw nie uwzględniono podziału na duże oraz małe i średnie przedsiębiorstwa, ze względu na brak odpowiednich danych w statystyce bankowej.

Źródło: NBP.

Poszczególnym odpowiedziom przypisywana jest zatem waga, będąca udziałem banku w danym seg-

¹ Por. M. Bieć „Test koniunktury. Metody, techniki, doświadczenia”, *Prace i materiały Instytutu Rozwoju Gospodarczego*, Nr 48, SGH, str. 71-114.

mencie rynku. Przy liczeniu wag uwzględniono średni stan należności danej kategorii w I kwartale 2004 r., czyli w okresie, którego dotyczy ankieta. Jeżeli bank w którymś z pytań wybrał opcję odpowiedzi „nie dotyczy”, przypisywano mu wagę 0. W ten sposób przy liczeniu struktur dla poszczególnych pytań uwzględniono jedynie te banki, które są aktywne w danym segmencie rynku.

Oprócz struktur dla każdej odpowiedzi policzono tzw. procent netto, który jest różnicą między odsetkiem odpowiedzi pokazujących przeciwne kierunki zmian. Wielkość ta pokazuje zatem ogólną tendencję w danym segmencie rynku. Sposób liczenia procentu netto dla poszczególnych pytań zawiera tabela 2.

Tabela 2

Sposób liczenia procentu netto

Nr Pytania	Definicja procentu netto
1, 2, 8, 9, 11	Różnica między sumą odpowiedzi „znacznie złagodzone” i „nieznacznie złagodzone” a sumą odpowiedzi „znacznie zaostrzone” i „nieznacznie zaostrzone”. Ujemny wskaźnik oznacza tendencję do zaostrzania kryteriów
3, 10, 12	Różnica między sumą odpowiedzi „znaczny wpływ na złagodzenie polityki kredytowej” i „nieznaczny wpływ na złagodzenie polityki kredytowej” a sumą odpowiedzi „znaczny wpływ na zaostrzenie polityki kredytowej” i „nieznaczny wpływ na zaostrzenie polityki kredytowej”. Ujemny wskaźnik oznacza, że dany czynnik w większym stopniu przyczynił się do zaostrzenia niż złagodzenia polityki kredytowej.
4, 13	Różnica między sumą odpowiedzi „wzrósł znacznie” i „wzrósł nieznacznie” a sumą odpowiedzi „zmniejszył się znacznie” i „zmniejszył się nieznacznie”. Dodatni wskaźnik oznacza wzrost popytu.
5, 14, 15	Różnica między sumą odpowiedzi „znaczny wpływ na wzrost popytu” i „nieznaczny wpływ na wzrost popytu” a sumą odpowiedzi „znaczny wpływ na spadek popytu” i „nieznaczny wpływ na spadek popytu”. Dodatni wskaźnik oznacza, że dany czynnik oddziaływał na wzrost popytu, ujemny – na spadek.
6, 16	Różnica między sumą odpowiedzi „zostanie znacznie złagodzona” i „zostanie nieznacznie złagodzona” a sumą odpowiedzi „zostanie znacznie zaostrzona” i „zostanie nieznacznie zaostrzona”. Dodatni wskaźnik oznacza oczekiwane złagodzenie polityki kredytowej.
7, 17	Różnica między sumą odpowiedzi „wzrośnie znacznie” i „wzrośnie nieznacznie” a sumą odpowiedzi „zmniejszy się znacznie” i „zmniejszy się nieznacznie”. Dodatni wskaźnik oznacza oczekiwany wzrost popytu.

Źródło: NBP.